

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน Thai Lawyers for Human Rights

109 ซอยสิทธิชน ถนนสุทธิสารวินิจฉัย แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310

109 SoiSittichonSuthisarnwinichai Rd. SamsennokHuaykwang Bangkok 10310

Thailand/โทร(Tel): 096-7893172 หรือ 096-7893173 e-mail: tlhr2014@gmail.com

Website:https://tlhr2014.wordpress.com/

17 กรกฎาคม 2558

รายงาน สถานการณ์การแสดงออกออนไลน์ หลัง 22 พฤษภาคม 2558

สถิติพฤติกรรมแห่งคดี จำนวน 14 คดี	
พฤติกรรมแห่งคดี	จำนวน/คน
1.โพสต์หรือแสดงความคิดเห็นผ่านโซเชียลมีเดีย (Youtube,Facebook,Prachatai)	9 คน
2.เผยแพร่ส่งต่อข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดีย (E-mail,Facebook,4Share,เว็บไซต์ส่วนตัว)	9 คน
3.อื่นๆ เช่น ถูกปลอม Facebook และนำไปโพสต์ข้อความหมิ่น, เป็นสมาชิกกลุ่ม Facebook	6 คน

***หมายเหตุ: บางคดีมีผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในลักษณะเป็นเครือข่ายจึงมีพฤติกรรมแห่งคดีเพิ่มมากขึ้นแตกต่างกันออกไป

สถานการณ์การแสดงออกบนโลกออนไลน์

ภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ได้ให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหาในคดีที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกบนโลกออนไลน์ จำนวน 14 คดี มีผู้ต้องหาหรือจำเลยทั้งหมดจำนวน 24 คน ในจำนวนนี้มีจำนวน 4 คน ถูกดำเนินคดีภายหลังคณะรักษาความสงบแห่งชาติเรียกรายงานตัว ส่วนอีกจำนวนหนึ่งเป็นผู้ไม่ได้ถูกเรียกรายงานตัว ไม่เคยเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือสนใจการเมืองมาก่อน โดยพฤติกรรมแห่งคดีก็มีความแตกต่างกันออกไป เช่น โพสต์ Facebook, แชร์คลิปวิดีโอ, อัปโหลดคลิปวิดีโอลงบนเว็บไซต์ หรือถูกปลอม Facebook บางคดีผู้ต้องหาถูกฝากขังจนครบ 84 วัน แต่สุดท้ายก็ต้องปล่อยตัวไป เพราะอัยการไม่ฟ้องภายในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้เมื่อพิจารณาคดีทั้งหมดพบว่ามี 8 คดี ซึ่งถูกดำเนินคดีภายในศาลทหารตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 37/2557 โดยมีคดีที่อยู่ในศาลยุติธรรมเพียง 4 คดีเท่านั้น ส่วนอีก 2 คดี ยังอยู่ในชั้นตำรวจ

ในภาพรวมพบว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยบางรายเมื่อถูกจับกุมจะถูกพาตัวไปกักตัว 7 วันตามกฎหมายการศึกซึ่งในระหว่างนี้เจ้าหน้าที่จะขอรหัส Facebook หรือ E-mail รวมทั้งเข้าตรวจค้นบ้านพัก พร้อมยึดคอมพิวเตอร์ มี

ถือ หรือแท็บเล็ตไป และมีกรณีที่เจ้าหน้าที่ใช้ Facebook ของผู้ถูกจับเพื่อนัดพบกับบุคคลอื่น เพื่อติดตามจับกุมตัว มาดำเนินคดีในข้อหาหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์

นอกจากนี้ ยังมีกรณีหนึ่งที่จำเลยถูกจับกุม โดยเจ้าหน้าที่ใช้วิธีการเข้าถึง E-mail โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในคดีนี้ เจ้าหน้าที่นำข้อความส่วนตัวที่ส่งระหว่างจำเลยและผู้รับไปดำเนินคดีในมาตรา 112 จาก Link ที่แปะไว้ใน E-mail และถูกดำเนินตามมาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา ข้อหา “ยุยง ปลุกปั่นให้เกิดความกระด้าง กระเดื่องในบ้านเมือง” จากหัวข้อ E-mail ถึงแม้ว่ากระบวนการเข้าถึงมูลดังกล่าวจะสามารถกระทำได้ตามกฎหมาย ภายในของไทย คือพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษพ.ศ. 2547 แต่ไม่ปรากฏว่าพนักงานอัยการอ้างคำร้องขอ เข้าถึงข้อมูลตามกฎหมายเข้ามาในสำนวนแต่อย่างใด

ด้านการสอดส่องออนไลน์พบว่า เจ้าหน้าที่ได้ติดตามพฤติกรรมการใช้ Facebook ของประชาชน เห็นได้จากเจ้าหน้าที่ทหารเข้าแจ้งความนายอานนท์ นำภา จากการโพสต์ Facebook จำนวน 5 ข้อความ และฟ้องนาย พันธุ์ศักดิ์ ศรีเทพจากการโพสต์เฟซบุ๊ก เป็นความผิดตามมาตรา 116 ด้านข้อความที่ถูกนำมาใช้ในการพิจารณาพบ ความเปลี่ยนแปลงสำคัญคือ ในช่วงแรกจะใช้ดำเนินคดีตามมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา แต่ในช่วงหลัง กลับนำมาดำเนินคดีตามมาตรา 116 มากขึ้น เช่น โพสต์ข้อความเรื่องปฏิวัติซ้อน หรือกล่าวหาว่าพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา โอนเงินไปต่างประเทศ ซึ่งเป็นข้อความที่ผู้โพสต์นั้นได้รับมาอีกทอดหนึ่ง

ในกรณีการตรวจยึดอุปกรณ์สื่อสารต่างๆ เมื่อพิจารณาในคดีการยึดโทรศัพท์มือถือของขบวนการ ประชาธิปไตยใหม่แล้ว พบว่าเจ้าหน้าที่ปฏิเสธไม่ให้ทนายความเข้าสังเกตการณ์การทำสำเนาข้อมูล เนื่องจากอ้างว่า เป็นกระบวนการภายในของตำรวจ แต่ได้นำเครื่องทำสำเนามาให้ดู และแจ้งว่าได้ทำสำเนาไว้สองชุด ชุดหนึ่งไว้ที่ กองพิสูจน์หลักฐาน ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อีกชุดหนึ่งนำไปตรวจสอบต่อไป

เมื่อมองผลภายหลังการถูกดำเนินคดีพบว่า ในคดีของศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ผู้ต้องหาและ จำเลยที่ถูกดำเนินคดี 112 มีเพียง 3 รายเท่านั้นที่ไม่ถูกควบคุมตัวในเรือนจำ ส่วนผู้ต้องหาและจำเลยที่เหลือไม่ได้รับการประกันตัว ทั้งเมื่อมีการสอบคำให้การ จำเลยส่วนใหญ่เลือกให้การรับสารภาพ และศาลทหารพิพากษาจำคุก 10 ปีต่อกรรม โทษสูงสุดในปัจจุบัน คือคดีของนาย ธ.ศาลพิพากษาจำคุก 50 ปี จากการโพสต์ 5 ข้อความในเฟซบุ๊ก โดยลดโทษจากการรับสารภาพครั้งหนึ่ง เหลือจำคุก 25 ปี แต่ในคดีตามมาตรา 116 ผู้ต้องหาและจำเลยส่วนใหญ่ ได้รับการประกันตัว แต่ทั้งนี้ยังไม่มีคดีใดที่ศาลอ่านคำพิพากษาในข้อหานี้

โดยสรุป พบว่าภายหลังรัฐประหาร สถานการณ์การแสดงออกออนไลน์มีข้อจำกัดมากขึ้น ผ่านการเข้าถึง Facebook หรือ E-mail ส่วนบุคคล จนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตถูกดำเนินคดีในหลายคดี ซึ่งเป็นคดีความมั่นคงทั้งสิ้น โดยหากเป็นข้อหาในมาตรา 112 ผู้ต้องหาส่วนใหญ่ไม่ได้รับการประกันตัว และศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 10 ปี ต่อ กรรม ส่วนในคดีมาตรา 116 ผู้ต้องหาและจำเลยส่วนใหญ่ได้รับการประกันตัว แต่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาในคดีนี้